

Datum

2023-08-07

Vår referens

Helena Hansson

Utvecklingssekreterare

helena.hansson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Revidering av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt med anledning av dom från Högsta förvaltningsdomstolen ASN-2023-12658

Sammanfattning

Högsta förvaltningsdomstolen har i dom 9 maj 2023 funnit att den omständighet att en hyresvärd inte gett sitt samtycke till andrahandsuthyrning inte är skäl för socialnämnd att vägra ekonomiskt bistånd för kostnader för boende.

I nämndens nu gällande *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt* anges att ”Bistånd beviljas inte till boendekostnader för andrahandshyra om tillstånd för uthyrningen saknas från hyresvärd/ bostadsrättsförening eller hyresnämnd.”

Mot bakgrund av den prejudicerande domen lämnar arbetsmarknads- och socialförvaltningen förslag på reviderad text i avsnittet *Skäliga boendekostnader* i de av nämnden beslutade riktlinjerna.

Praxis huruvida ett andrahandskontrakt behöver vara godkänt skiljer sig åt avseende rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen respektive bidrag enligt socialförsäkringsbalken och förordning om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

I ett avgörande från Kammarrätten i Stockholm 24 mars 2021 anges som ett skäl till att den enskildes rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen ska avslås, att personen inte bedömts ha gjort vad hon kan för att tillgodose sitt behov genom egen försörjning eftersom Försäkringskassan avslagit hennes ansökan om bostadsbidrag då hon inte har gett in ett godkänt andrahandskontrakt till Försäkringskassan.

I avsaknad av tydlig rättspraxis gällande frågan om behovet kan tillgodoses på annat sätt via socialförsäkringsförmåner vid ej godkända andrahandskontrakt, föreslår arbetsmarknads- och socialförvaltningen att frågan regleras i nämndens riktlinje.

Förslaget innebär att fiktiv inkomst beaktas i beräkning av försörjningsstöd till den del som sökande vid godkänt andrahandskontrakt skulle kunna beviljas från Försäkringskassan.

Förslag till beslut

Arbetsmarknads- och socialnämnden föreslås besluta

1. Arbetsmarknads- och socialnämnden godkänner föreslagna revideringar i avsnitt *Skäliga boendekostnader* i *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt*.
2. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen beslutar att förändringarna träder i kraft 12 september 2023.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse - Revidering av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt med anledning av dom från Högsta förvaltningsdomstolen

Beslutsplanering

ASN beredning 2023-08-09

Arbetsmarknads- och socialnämndens arbetsutskott 2023-08-17

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2023-08-30

Ärendet

Bakgrund och ärendets initiering

Arbetsmarknads- och socialnämndens *Riktlinje för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt* innehåller ett avsnitt om skäligen boendekostnader.

I riktlinjerna finns sedan 2021-11-10 ett textstycke som gäller bistånd till boendekostnader när bostaden hyrs i andra hand och där det framkommer att bistånd ej beviljas om medgivande till andrahandsuthyrningen saknas.

När bostaden hyrs i andra hand behöver handling som styrker att hyresvärd/ bostadsrättsföreningen/ hyresnämnden lämnat medgivande till andrahandsuthyrningen bifogas ansökan. Bistånd beviljas inte till boendekostnader för andrahandshyra om tillstånd för uthyrningen saknas från hyresvärd/ bostadsrättsförening eller hyresnämnd.

Avsnittet tillfördes riktlinjerna mot bakgrund av att Kammarrätten i Stockholm i två domar våren 2021 funnit att en socialnämnd kan avslå ansökningar om hyreskostnad om uthyrningen sker utan hyresvärdens medgivande.¹

Avgörandena från Kammarrätten i Stockholm innebar en annan bedömning än vad Kammarrätten i Göteborg och Kammarrätten i Jönköping tidigare gjort i motsvarande ärenden.

---

¹ Kammarrätten i Stockholm (2021-03-24, mål nr 5301–20), Kammarrätten i Stockholm (2021-02-25, mål nr 4141–20).

I avvaktan på avgörande från Högsta förvaltningsdomstolen fanns därmed ett utrymme till tolkning och ställningstagande för nämnden, som resulterade i att avsnittet ovan fördes in i riktlinjerna. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har som regel, baserat på tolkning av krav enligt praxis,² tillämpat rådruksbeslut om max fyra månader innan avslagsbeslut fattats om bistånd till boendekostnader till otillåten andrahandshyra.

Högsta förvaltningsdomstolen meddelade 7 december 2022 prövningstillstånd för ett ärende som gällde bistånd till andrahandshyra där medgivande från hyresvärden saknades. Det var socialnämnd Centrum i Göteborgs kommun som överklagat en dom från Kammarrätten i Göteborg.

Högsta förvaltningsdomstolen avgjorde ärendet genom dom den 9 maj 2023.³ Högsta förvaltningsdomstolen finner att den omständighet att hyresvärden inte hade gett sitt samtycke till andrahandsuthyrningen inte är skäl för socialnämnden att vägra ekonomiskt bistånd för kostnader för boende.

I domen redogörs dessutom för att formuleringarna om att tillämpa rimlig övergångstid, så kallat rådruksbeslut, i tidigare avgörande från Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 2009 inte ska tolkas på så vis som Göteborgs kommun gjort i målet. En tolkning som arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer har varit den gängse inom socialtjänsten och så även i Malmö.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att riktlinjerna behöver revideras med anledning av den prejudicerande domen från Högsta förvaltningsdomstolen. Domen har tydliggjort praxis och arbetsmarknads- och socialnämndens riktlinjer om bistånd till boendekostnader vid andrahandskontrakt, som ej är godkända av hyresvärd/ bostadsrättsförening eller hyresnämnd, strider mot gällande rätt.

Förvaltningen lämnar i denna utredning förslag på revidering.

Rätten till bistånd om behovet av försörjning kan tillgodoses på annat sätt

I Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd (SOSFS 2013:1) framgår att *Om den enskilde genom socialförsäkringsförmåner och andra ersättningar helt eller delvis kan tillgodose sitt behov, bör socialnämnden hänvisa honom eller henne till att ansöka om dessa. Sådana förmåner och ersättningar kan vara t.ex. bostadsbidrag, underhållsstöd, sjukpenning, föräldrapenning, äldreomsorgsstöd, aktivitetsstöd och sjuk- eller aktivitetsersättning.*⁴

I avgörandet från Kammarrätten i Stockholm 24 mars 2021, där ansökan om bistånd till boendekostnad avsåg ett andrahandskontrakt som saknade medgivande från hyresvärd eller hyresnämnd, anger Kammarrätten i Stockholm två skäl till att den enskildes rätt till bistånd till boendekostnaden ska avslås;

- 1) att något godkänt andrahandskontrakt inte har getts in till nämnden, samt
- 2) att personen bedöms inte heller ha gjort vad hon kan för att tillgodose sitt behov genom egen försörjning, eftersom Försäkringskassan avslagit hennes ansökan om bostadsbidrag då hon inte har gett in ett godkänt andrahandskontrakt till Försäkringskassan.

² [Mål: 5443-05 - Högsta förvaltningsdomstolen](#)

³ [Mål: 6442-22 - Högsta förvaltningsdomstolen](#)

⁴ [Senaste version av SOSFS 2013:1 Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd - Socialstyrelsen](#)

I och med avgörandet från Högsta förvaltningsdomstolen den 9 maj 2023 finns det nu prejudicerande dom som fastställer att socialnämnden inte har skäl att vägra kostnader för ekonomiskt bistånd med anledning av att godkänt andrahandskontrakt saknas (punkt ett ovan).

Frågan om bostadsbidrag och den enskildes skyldighet att genom socialförsäkringsförmåner och andra ersättningar som helt eller delvis kan tillgodose behovet (punkt två ovan) berörs dock inte i Högsta förvaltningsdomstolens dom varpå prejudikat saknas i den frågan.

Till skillnad från den rättspraxis som nu gäller, vilket underlag avseende andrahandskontrakt som socialnämnder vid ansökan om bistånd till boendekostnader ska godta, så ställs andra krav på andrahandskontrakt vid ansökan om till exempel bostadsbidrag eller bostadsersättning kopplad till etableringsersättning via Försäkringskassan. För dessa förmåner regleras i föreskrifter⁵ respektive förordning⁶ att, om bostaden hyrs i andra hand krävs att hyresavtalet är skriftligt och att hyresvärd, bostadsrättsföreningen eller hyresnämnden har godkänt andrahandsupplåtelsen.⁷

Domen från Högsta förvaltningsdomstolen 9 maj innebär att enligt gällande rätt ska ett otillåtet andrahandskontrakt beaktas på samma sätt som ett godkänt andrahandskontrakt eller förstahandskontrakt vid socialnämnders utredning och beslut om ekonomiskt bistånd, samtidigt som samma kontrakt diskvalificerar hushållet från möjligheter till vissa bidrag till kostnader för bostad från Försäkringskassan.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer, i avsaknad av tydlig rättspraxis, att frågan om behovet kan tillgodoses på annat sätt via socialförsäkringsförmåner bör regleras i nämndens riktlinje för att tydliggöra nämndens ställningstagande och säkra likabehandling för de Malmöbor som söker bistånd till boendekostnader för andrahandsboende där medgivande från hyresvärd/bostadsrättstyrelse eller tillstånd från hyresnämnden.

Förvaltningen lämnar i denna utredning förslag på utformning av riktlinje.

Pågående statlig utredning och urval av angränsande lagstiftning

Frågan om att stävja en svart arbetsmarknad har varit aktuell under de senaste åren och bland annat inneburit skärpningar i hyreslagstiftningen.

I detta avsnitt lyfts kortfattat pågående statlig utredning om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen till boendekostnader vid andrahandskontrakt som saknar medgivande från hyresvärd/ bostadsrättsförening eller hyresnämnd samt viss lagstiftning som arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömt berör frågan.

I avsnittet beskrivs även regelverk och belopp kopplat till bostadsbidrag, en

---

⁵ 7 § RFFS 1998:9 [Riksförsäkringsverkets föreskrifter om beräkning av bostadskostnad bostadskostnad i ärenden om bostadsbidrag och familjebidrag i form av bostadsbidrag \(forsakringskassan.se\)](#)

⁶ 14 § [Förordning \(2017:819\) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

⁷ Motsvarande krav på andrahandskontrakt finns däremot inte gällande bostadstillägg vid pension, aktivitetsersättning eller sjukersättning, inte heller för boendetillägg vid sjukpenning i särskilda fall.

socialförsäkringsersättning som de hushåll som har barn, eller där sökande är under 29 år, som regel har rätt till när det föreligger behov av ekonomiskt bistånd via socialnämnden.

Pågående statlig utredning

Frågan om bistånd till boendekostnader vid andrahandskontrakt som saknar medgivande från hyresvärd/ bostadsrättsförening eller hyresnämnd är aktuell i en nu pågående statlig utredning; *Öka drivkrafter och möjligheter till arbete i försörjningsstödet och bryta långvarigt biståndsmottagande.*⁸ Utredningen tillsattes av regeringen 14 juli 2022.

Ett deluppdrag i utredningen är rubricerat Otydligt regelverk vid bistånd till andrahandsuthyrning.

I direktivet (som beslutats innan Högsta förvaltningsdomstolens avgörande den 9 maj 2023) beskrivs bland annat att mot bakgrund av att rättsläget är oklart, och att det är centralt att vid behov kunna initiera nya åtgärder som kan minska eller förhindra brottslighet mot välfärdssystemen, finns det ett behov att göra en genomlysning av socialtjänstens handläggning vid biståndsbedömning av hyreskostnader för boende i andra hand där hyresvärdens tillstånd saknas.

Utredaren ska därför

- undersöka vilka krav som socialtjänsten ställer på en biståndssökande att styrka sina bostadskostnader,
- bedöma om det finns behov av att ställa krav på att bistånd endast kan lämnas för hyreskostnader vid vissa typer av kontrakt, till exempel förstahandskontrakt, inneboende med hyresavtal och av hyresvärdens godkänt andrahandskontrakt,
- analysera vilka effekter sådana eventuella krav kan ha på biståndssökandes bostadssituation,
- analysera om det finns ytterligare behov av metodstöd för socialtjänstens handläggning av ekonomiskt bistånd för boendekostnader, och
- vid behov lämna nödvändiga författningsförslag.

Utredaren ska redovisas uppdraget senast den 1 december 2024.

Socialtjänstlagen, försörjningsstöd till boendekostnader

Enligt 4 kap. 3 § SoL ska försörjningsstöd lämnas för skäligen kostnader för boende.⁹

Socialnämnden bör vid bedömningen av vad som är en skälig boendekostnad utgå från den enskildes faktiska kostnad och behov av boende. Utgångspunkten vad som är en skälig boendekostnad bör vara vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.¹⁰

Om en lägenhet hyrs i andra hand bör nämnden godta den hyra som lägenhetsinnehavaren och

---

⁸ [Kommittédirektiv Öka drivkrafter m m \(regeringen.se\)](#)

⁹ [Socialtjänstlag \(2001:453\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

¹⁰ [Senaste version av SOSFS 2013:1 Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd - Socialstyrelsen](#)

andrahandshyresgästen har avtalat under förutsättning att den är skälig.¹¹

Lagstiftning om andrahandsuthyrning

I jordabalken framkommer att en hyresgäst får inte utan hyresvärdens samtycke eller hyresnämndens tillstånd hyra ut eller på annat sätt upplåta lägenheten i andra hand till någon annan för självständigt brukande.¹² Hyresrätten är förverkad och hyresvärderna kan säga upp avtalet om förstahandshyresgästen hyr ut lägenheten i andra hand utan hyresvärdens samtycke eller tillstånd från hyresnämnden.

Detsamma gäller om förstahandshyresgästen vid uthyrning tar emot en hyra som inte är skälig.¹³ En konsekvens för andrahandshyresgästen är att otillåten uthyrning, eller om oskälig hyra avtalats, innebär osäkra boendeförhållanden där bostaden kan sägas upp på mycket kort varsel.

Även gällande bostadsrätter finns andrahandsuthyrning reglerat, lägenheten får endast upplåtas i andra hand om styrelsen ger sitt samtycke eller hyresnämnden lämnar tillstånd till uthyrningen.¹⁴

1 oktober 2019 infördes en bestämmelse i jordabalken som innebär att det är straffbart att hyra ut sin lägenhet i andra hand utan behövligt samtycke av hyresvärd eller hyresnämnd och ta emot en hyra som inte är skälig enligt hyreslagen.¹⁵

Skärpningarna av hyreslagstiftningen ger möjlighet för fastighetsägare att beivra otillåten andrahandsuthyrning.

Folkbokföring

Huvudregeln i folkbokföringslagen innebär att där en person regelmässigt tillbringar sin dygnsvila är den adress (bostadslägenhet, fastighet och kommun) där personen också ska folkbokföras.¹⁶

Från och med 18 juni 2021 omfattas även socialnämnder av myndigheters skyldigheter att underrätta Skatteverket om att en uppgift i folkbokföringen kan antas var oriktig eller ofullständig.¹⁷ Underrättelseskyldigheten finns beskriven i arbetsmarknads- och socialförvaltningens kärnprocess för ekonomiskt bistånd.

Bostadsbidrag via Försäkringskassan

Bostadsbidrag är en socialförsäkringsförmån som är relevant för en stor andel av de hushåll som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Bostadsbidrag kan beviljas unga mellan 18 och 28 år samt barnfamiljer.

Under år 2022 beviljades cirka 2 000 hushåll i ålder 18–28 år och 3 500 hushåll med barn ekonomiskt bistånd i Malmö vid minst ett tillfälle under året.

¹¹ ibid.

¹² 12 kap. 39 och 40 §§ [Jordabalk \(1970:994\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

¹³ 12 kap. 42 § p 3 och 6 [Jordabalk \(1970:994\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

¹⁴ 7 kap. 10 § [Bostadsrättslag \(1991:614\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

¹⁵ 12 kap. 65 c§ [Jordabalk \(1970:994\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

¹⁶ 6, 7 §§ [Folkbokföringslag \(1991:481\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

¹⁷ 32 c § [Jordabalk \(1970:994\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

Även bostadsersättning vid deltagande i etableringsinsatser är en inkomst som är möjlig för delar av nämndens målgrupp för ekonomiskt bistånd men målgruppen är relativt liten, totalt 170 hushåll, beviljades bistånd i avvaktan på, eller som komplettering till, etableringsersättning 2022.

Bostadsersättningen kan uppgå till maximalt 3 900 kr per månad. Nedan följer redogörelse för bostadsbidrag.

För vissa hushåll med inga eller låga inkomster finns det möjlighet att ansöka om bostadsbidrag via Försäkringskassan. Bostadsbidrag kan lämnas i två delar,

- 1) bostadsbidrag i form av **bidrag till kostnader för bostad**¹⁸ samt
- 2) **särskilda bidrag** och **umgängesbidrag**¹⁹ kopplat till hemmavarande barn, barn som bor växelvis samt till umgängesbarn.

Därutöver finns det tillfälliga bestämmelser om **tilläggsbidrag**²⁰ till barnfamiljer.

Tilläggsbidraget kompletterar så väl bidraget till kostnader för bostad som särskilda bidrag och umgängesbidrag.

Inkomster över en viss nivå reducerar de belopp som anges nedan. Även boendeform, bostadsyta och i vilken utsträckning barnen bor i bostaden påverkar beloppen. Exempel nedan avser hemmavarande barn vilket berättigar till den högsta ersättningen.

Enligt Försäkringskassans föreskrifter krävs, för att **bidrag för bostadskostnad** i form av bostadsbidrag, bostadstillägg eller familjebidrag ska lämnas till den som hyr en bostad i andra hand, att

- a) hyresavtalet är skriftligt och gäller för en hyrestid om minst tre månader samt
- b) hyresvärd, bostadsrättsförening eller hyresnämnd har godkänt andrahandsupplåtelsen.²¹

Motsvarande krav gäller inte för **särskilda bidrag och umgängesbidrag** samt det **tilläggsbidrag** som kan utgå till baserat på beräkningarna av de särskilda bidragen. Om Försäkringskassan kan fastställa att sökande bor i bostaden kan den del av bostadsbidraget som omfattar särskilda bidrag och umgängesbidrag (samt tilläggsbidrag beräknat på dessa bidrag) beviljas även då godkänt andrahandskontrakt saknas.

Genom regeringsbeslut har bostadsbidraget periodvis förstärkts sedan 2020 och för närvarande finns beslut om tilläggsbidrag om 40 procent till bostadsbidraget för barnfamiljer som lämnas under perioden 1 juli 2023 till 31 december 2023.²²

Tidigare beslut om tilläggsbidrag har uppgått till 25 procent av det preliminära bostadsbidraget

---

¹⁸ 96 kap. 2 § [Socialförsäkringsbalk \(2010:110\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

¹⁹ 96 kap. 3 § [Socialförsäkringsbalk \(2010:110\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

²⁰ 96 kap. 3a § [Socialförsäkringsbalk \(2010:110\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

²¹ 7 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter om beräkning av bostadskostnad (RFFS 1989:9) [9809g.PDF \(forsakringskassan.se\)](#)

²² [PM Tilläggsbidrag i bostadsbidraget \(regeringen.se\)](#)

under perioderna juli till december 2020, juli till december 2021 samt juli 2022 till juni 2023.

Bostadsbidrag i form av **bidrag till kostnader för bostaden** kan lämnas till barnfamiljer och hushåll utan barn där sökande är 18 men inte 29 år. Bostadsbidrag kan för målgruppen 18-28 år utan barn beviljas med maximalt 1 300 kr per månad.²³

I tabell nedan framkommer överst de maximala belopp som barnfamiljer med hemmaboende barn enligt grundregeln kan beviljas som **bidrag till kostnad för bostad**.²⁴ Preliminärt bostadsbidraget avrundas nedåt till jämn hundralapp.

För barnfamiljer lämnas även bostadsbidrag i form av **särskilt bidrag för barn och umgängesbidrag**, se tabell med belopp avseende särskilt bidrag för hemmavarande barn nedan.

Sammantaget uppgår maximalt bostadsbidraget (bidrag till kostnad för bostad + särskilt bidrag efter avrundning som Försäkringskassan tillämpar) till 3 400 kr för hushåll med ett barn, 4 200 kr för hushåll med två barn och 5 200 kr för hushåll med tre hemmaboende barn.

Med beaktande av bestämmelsen om tilläggsbidrag juli till december 2023 uppgår det maximala bostadsbidraget (bidrag till kostnad för bostad + särskilt bidrag) för hushåll med hemmavarande barn till 4 760 kr för hushåll med ett barn, 5 880 kr för hushåll med två barn och 7 280 kr för hushåll med tre barn, se tabell 1.

Tabell 1. Sammanställning maximalt bostadsbidrag för hushåll med hemmavarande barn. Grundbelopp samt belopp beräknat med tilläggsbidrag 40 %

Hemma- varande barn	Bidrag till kostnad för bostad	Bidrag till kostnad för bostad + 40 %	Särskilt bidrag	Särskilt bidrag + 40 %	SUMMA bostads- bidrag	SUMMA bostads- bidrag + 40 %
Ett barn	1 900 kr (1 950 kr)	2 660 kr	1 500 kr	2 100 kr	3 400 kr	4 760 kr
Två barn	2 200 kr (2 250 kr)	3 080 kr	2 000 kr	2 800 kr	4 200 kr	5 880 kr
Tre barn eller fler	2 600 kr	3 640 kr	2 600 kr (2 650 kr)	3 640 kr	5 200 kr	7 280 kr

Arbetsmarknads- och socialförvaltningens sammanvägda bedömning och förslag

Mot bakgrund av att prejudicerande dom från Högsta förvaltningsdomstolen är överordnad nämndens riktlinjer så har arbetsmarknads- och socialförvaltningen haft att förhålla sig till domen i sin myndighetsutövning från maj månad.

Avsaknad av godkänt andrahandskontrakt kan inte, utifrån domen från Högsta förvaltningsdomstolen, ligga till grund för avslag av bistånd till boendekostnaden eller innebära att rådsumbeslut fattas med anledning av att godkänt kontrakt saknas.

²³ 97 kap. 26 § [Socialförsäkringsbalk \(2010:110\)](#) | [Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

²⁴ 97 kap. 18 § [Socialförsäkringsbalk \(2010:110\)](#) | [Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har dock bedömt att det är fortsatt viktigt att efterfråga underlag om godkänd andrahandsuthyrning av flera skäl.

- Underlag som styrker att andrahandskontraktet är godkänt, eller om sådant underlag saknas, är viktig information i utredning om ekonomiskt bistånd för att ha en relevant bild av personens/ familjens boendesituation och för att veta vilka samtal, råd och eventuellt stöd som behöver förmedlas i kontakt med den enskilde i syfte att verka för att hushållet kan uppnå en stabil boendesituation.
- Godkänt eller inte godkänt kontrakt är också av vikt att ha information om då det kan påverkar hushållets rätt till bostadsbidrag och andra bostadsförmåner, något som socialtjänsten ska begära att hushåll som tillhör målgrupp för socialförsäkringsförmån också ansöker om innan rätt till bistånd föreligger.
- Att arbetsmarknads- och socialförvaltningen efterfrågar godkänt kontrakt kan bidra till att täppa kunskapsluckor hos såväl andrahandshyresvärderna som andrahandshyresgästen kring gällande hyreslagstiftning. Efterfrågan kan bidra till att fler andrahandskontrakt faktiskt passerar den ursprungliga hyresvärderna och vid godkännande då också borgar för att andrahandshyran är skälig enligt hyreslagstiftningen.
- Arbetsmarknads och socialförvaltningen bedömer också att det är av vikt att som myndighet efterfråga och informera om att det är godkända andrahandskontrakt som är hyresrättsligt korrekta och möjliggör en säkrare boendesituation.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer, i avsaknad av tydlig rättspraxis att frågan om behovet kan tillgodoses på annat sätt via socialförsäkringsförmåner behöver regleras i nämndens riktlinje för att säkra likabehandling för de Malmöbor som söker bistånd till boendekostnader för andrahandsboende där medgivande från hyresvärd/bostadsrättsstyrelse eller tillstånd från hyresnämnden saknas.

Bedömningen grundar sig i avgörandet från Kammarrätten i Stockholm 24 mars 2021 samt att det inte är ringa inkomster som till exempel hushåll med unga 18–28 år samt barnfamiljer går miste om genom att inte lämna in godkänt andrahandskontrakt till Försäkringskassan i samband med ansökan om bostadsbidrag.

För personer som bor i andra hand innebär avsaknad av godkänt andrahandskontrakt t. ex. ett inkomstbortfall avseende bostadsbidrag med upp till 1 300 kr per månad för unga hushåll utan barn och för närvarande upp till 2 660 kr till 3 640 kr per månad för hushåll med hemmaboende barn. Målgruppen för bostadsbidrag är begränsad, därutöver berörs även personer som kan ha rätt till bostadsersättning vid deltagande i etableringsinsatser.²⁵

Praxis huruvida ett andrahandskontrakt behöver vara godkänt skiljer sig åt avseende rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen respektive bidrag enligt socialförsäkringsbalken och förordning om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser.

Mot denna bakgrund bedömer arbetsmarknads- och socialförvaltningen det skäligt att vid

---

²⁵ [Förordning \(2017:819\) om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lag/dokument-lagsforordning/forordning-2017-819-om-ersattning-till-deltagare-i-arbetsmarknadspolitiska-insatser)

utredning om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen beakta fiktiv inkomst för de hushåll som vid godkänt andrahandsboende skulle vara berättigade ersättning från Försäkringskassan. Fiktiv inkomst föreslås beaktas med det belopp som hushållet skulle vara berättigade till från Försäkringskassan vid godkänt andrahandskontrakt.

Gällande rätt hindrar inte att socialnämnden beaktar fiktiva inkomster, se t. ex. Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 16 juni 2022.²⁶

Konsekvenser

Då förvaltningens förslag om revidering av riktlinjer i den del som avser att stryka texten om att bistånd beviljas inte till boendekostnader för andrahandshyra om tillstånd för uthyrningen saknas från hyresvärd/bostadsrättsförening eller hyresnämnd endast är en anpassning till ny praxis omfattar nedanstående beskrivning av konsekvenser i huvudsak förslaget om att vid beslut beakta fiktiva inkomster i den del bostadsbidrag eller bostadsersättning uteblir mot bakgrund av att tillåtet andrahandskontrakt inte lämnats in till Försäkringskassan.

Barnperspektiv

Mot bakgrund av att bostadsbidrag är en viktig socialförsäkringsförmån för de hushåll med barn som har låga eller inga inkomster bedöms att barn kommer att påverkas av förslaget.

Socialtjänstlagens portalparagraf anger att socialtjänsten skall på demokratins och solidaritetens grund främja människornas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlikhet i levnadsvillkor,
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Socialtjänsten ska, under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation, inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet. Av lagen framgår vidare att vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas.²⁷

Att ha en bostad där hyreskontraktet strider mot hyreslagstiftningen innebär en osäker boendesituation där hyresvärderna med kort varsel kan säga upp förstahandshyresgästen med följd att andrahandshyresgästerna tvingas flytta. En stabil boendesituation är önskvärd för barn och deras föräldrar där folkbokföringsuppgifter, postgång och tillåtelse att vistas i fastigheten med mera är normalitet.

En konsekvens av förslaget bedöms på kort sikt kunna vara att barnet och dess familj inte har möjlighet att bo kvar sin bostad, om den hyrs i andra hand utan tillstånd för uthyrningen från hyresvärd/ bostadsrättsstyrelse eller hyresnämnd, då hushållet genom medräkning av fiktiv inkomst reellt kommer sakna pengar till boendekostnaden. Alternativt att vårdnadshavare prioriterar hyresinbetalning framföra andra basala behov som barn och/ eller vuxna i familjen har.

²⁶ [Mål: 3391–21 - Högsta förvaltningsdomstolen](#)

²⁷ 1 kap. 1,2 §§ [Socialtjänstlag \(2001:453\)](#) | [Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

Föräldrar eller andra som är ansvariga för barnen har, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling.

Arbetsmarknads- och socialnämnden ansvarar för att bistå föräldrar och andra som är ansvarig för barnet att vid behov tillhandahålla materiellt bistånd och stödprogram, särskilt i fråga om mat, kläder och bostad. Vid osäker boendesituation, eller då bostad saknas, kan arbetsmarknads- och socialnämnden erbjuda bland annat stöd i bostadssökande via Bostadsrådgivningen och vid behov bevilja akut bistånd avseende boende.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer att föreslagna revideringar är i linje med nämndens tidigare inriktning som syftar till att långsiktigt bidra till att barn bor i trygga och säkra boendeförhållanden vilket skapar förutsättningar för ekonomisk och social trygghet, goda levnadsvillkor och möjligheter att delta i samhällslivet.

Jämställdhet

Två kriterier behöver vara uppfyllda för att föreslagen revidering ska påverka enskilda kvinnor och män i Malmö; hushållet tillhör målgrupp som generellt är berättigad bidrag till kostnaden för bostad via Försäkringskassan och boendet ska hyras genom ett andrahandskontrakt som tecknats utan hyresvärdens samtycke eller hyresnämndens tillstånd.

Av de ensamstående föräldrarna med barn som beviljats bistånd i Malmö 2022 var 91 procent kvinnor och 9 procent män. I vilken utsträckning kvinnor respektive män som ansöker om ekonomiskt bistånd så som ensamstående men med umgängesbarn, och därmed ingår i målgrupp för bostadsbidrag, går inte att utläsa ur verksamhetsstatistiken.

Av de ensamstående hushåll som beviljats bistånd då försörjningshindret är kopplat till etableringsersättning var fördelningen mellan kvinnor och män lika.

Sammantaget innebär ovanstående uppgifter att fler kvinnor än män skulle kunna bli berörda av förslaget. Arbetsmarknads- och socialförvaltningen saknar dock uppgifter på aggregerad nivå om hur många hushåll, och vilken typ av hushåll, vars boende är andrahandsbostad som upplåtits utan medgivande från hyresvärd eller tillstånd från hyresnämnd.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen har från november 2021, och fram till Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 9 maj 2023, tillämpat beslutade riktlinjer om att inte bevilja bistånd till boendekostnad för andrahandshyra om tillstånd för uthyrningen sakna från hyresvärd/bostadsrättsstyrelse eller hyresnämnd och därmed löpande under ett och ett halvt års tid kommunicerat betydelsen av att andrahandsuthyrning av bostad sker i enlighet med gällande hyreslagstiftning.

Vid osäker boendesituation, eller då bostad saknas, kan arbetsmarknads- och socialnämnden erbjuda bland annat stöd i bostadssökande via Bostadsrådgivningen och vid behov bevilja akut bistånd avseende boende.

Ekonomi

Förslaget innebär, för enskilda Malmöbor som berörs av förslaget, en minskad hushållsbudget jämfört med en situation då den enskilde eller familjen skulle haft rätt till ekonomiskt bistånd beräknat på faktiska inkomster.

Beräknat på reglerna för bostadsbidrag juli till december 2023 uppgår den fiktivt beräknade inkomsten maximalt till 2 660 till 3 640 kr per månad beroende på hur många barn som bor i bostaden. Maximal bostadsersättning uppgår till 3 900 kr per månad.

På motsvarande sätt innebär förslaget minskade utgifter för arbetsmarknads- och socialnämnden maximal med motsvarande belopp per berört hushåll. Uppgifter, i form av antal berörda hushåll med aktuell form av kontrakt, saknas för att på aggregerad nivå kunna beräkna de ekonomiska konsekvenserna för nämnden. I den utsträckning hushåll, till följd av tillämpning av riktlinje skulle bli hemlös kan kostnader för akut bistånd till boende uppkomma.

Förslag om revidering av riktlinjer

I tabellen nedan redovisar arbetsmarknads- och socialförvaltningen de förslag på ändringar i avsnittet Skäliga boendekostnader i nämndens Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen bedömer även att domen från Högsta förvaltningsdomstolen 9 maj föranleder att det handläggarstöd som förvaltningen beslutar om, *Vägledning inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd*, revideras efter att nämnden beslutat i detta ärende om reviderade riktlinjer.

Riktlinjernas nuvarande lydelse	Förslag om reviderade riktlinjer
<p>Skäliga boendekostnader</p> <p>Högsta godtagbara boendekostnad vid beräkning av försörjningsstöd utgår från Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Det är de genomsnittliga hyrorna för Stormalmö som utgör vägledning vid bedömning om bostadskostnaden är skälig vid beräkning av försörjningsstöd.</p> <p>Försäkringskassans föreskrifter är baserade på data från Statistiska centralbyrån avseende genomsnittliga hyror i bostadslägenheter och bedöms därmed av nämnden ge vägledning kring vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.</p> <p>Då boendekostnad avser inneboenderum, det vill säga del av bostad, ska skälighetsbedömning även göras i förhållande</p>	<p>Skäliga boendekostnader</p> <p>Högsta godtagbara boendekostnad vid beräkning av försörjningsstöd utgår från Försäkringskassans föreskrift om genomsnittlig och högsta godtagbara bostadskostnad. Det är de genomsnittliga hyrorna för Stormalmö som utgör vägledning vid bedömning om bostadskostnaden är skälig vid beräkning av försörjningsstöd.</p> <p>Försäkringskassans föreskrifter är baserade på data från Statistiska centralbyrån avseende genomsnittliga hyror i bostadslägenheter och bedöms därmed av nämnden ge vägledning kring vad en låginkomsttagare på orten normalt har möjlighet att kosta på sig.</p> <p>Då boendekostnad avser inneboenderum, det vill säga del av bostad, ska skälighetsbedömning även göras i förhållande</p>

till prisbilden för mindre lägenheter (ett rum) i Malmö. I de fall nämnden bedömer att skälig hyra för inneboende i det enskilda fallet är lägre än den summan som framgår av Försäkringskassans föreskrifter ska nämnden presentera stöd för sin bedömning i beslutet.

Vistelseadressen ska vara utredd för att bistånd till boendekostnader ska kunna beviljas.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska vid ansökan om ekonomiskt bistånd avseende boendekostnader genom sin utredning och myndighetsutövning motverka att

- biståndet understödjer olagliga hyresrelationer,
- oskäligt höga andrahandshyror betalas,
- bistånd utgår för samma hyra flera gånger, samt
- oklarhet råder om hur många som verkligen bor i bostaden.

Till en ansökan om bistånd avseende boendekostnader behöver den enskilde inkomma med underlag avseende boendeförhållande och utgifter.

När bostaden hyrs i andra hand behöver handling som styrker att hyresvärd/bostadsrättsföreningen/hyresnämnden lämnat medgivande till andrahandsuthyrningen bifogas ansökan. Bistånd beviljas inte till boendekostnader för andrahandshyra om tillstånd för uthyrningen saknas från hyresvärd/ bostadsrättsförening eller hyresnämnd.

till prisbilden för mindre lägenheter (ett rum) i Malmö. I de fall nämnden bedömer att skälig hyra för inneboende i det enskilda fallet är lägre än den summan som framgår av Försäkringskassans föreskrifter ska nämnden presentera stöd för sin bedömning i beslutet.

Vistelseadressen ska vara utredd för att bistånd till boendekostnader ska kunna beviljas.

Arbetsmarknads- och socialförvaltningen ska vid ansökan om ekonomiskt bistånd avseende boendekostnader genom sin utredning och myndighetsutövning motverka att

- biståndet understödjer olagliga hyresrelationer,
- oskäligt höga andrahandshyror betalas,
- bistånd utgår för samma hyra flera gånger, samt
- oklarhet råder om hur många som verkligen bor i bostaden.

Till en ansökan om bistånd avseende boendekostnader behöver den enskilde inkomma med underlag avseende boendeförhållande och utgifter.

När bostaden hyrs i andra hand behöver handling som styrker **att/om** hyresvärd/bostadsrättsföreningen/hyresnämnden lämnat medgivande till andrahandsuthyrningen bifogas ansökan.

Om sökande tillhör målgrupp som är berättigad till socialförsäkringsförmån avseende boendekostnad behöver ansökan om ersättning lämnas till Försäkringskassan så att den enskilde i möjlig utsträckning bidrar till sin försörjning. Om ansökan om exempelvis bostadsbidrag eller bostadsersättning avslås mot bakgrund av att den sökande inte lämnat in godkänt andrahandskontrakt till Försäkringskassan medräknas fiktiv inkomst i beräkning av försörjningsstöd till den del som sökande vid

<p>När boendeformen är inneboende eller delad bostad behöver den enskilde inkomma med handling som styrker hur stor del av bostaden som den enskilde disponerar och hur många personer som totalt bor i bostaden.</p> <p>Socialtjänsten genomför kontroller avseende folkbokföringsuppgifter. Den enskilde ska som regel vara folkbokförd på adressen/ bostaden men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Vid inneboendeavtal ska bostadsinnehavaren som regel vara folkbokförd på samma adress/ bostad.</p> <p>Om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet, som påverkar rätten till bistånd, bör utredningen kompletteras med hembesök i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Hembesöket syftar till att socialtjänsten ska kunna bilda sig en uppfattning om vilket hjälpbehov som föreligger och i vilken mån den enskilde har rätt till bistånd från socialtjänsten. Hembesök får ej genomföras utan att den enskilde lämnat sitt samtycke till besöket.</p> <p>Om den enskilde trots särskild begäran inte medverkar till att förse nämnden med det underlag som behövs för bedömning och beräkning, eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter, bör nämnden i regel kunna avslå ansökan.</p>	<p>godkänt andrahandskontrakt skulle kunna beviljas från Försäkringskassan.</p> <p>När boendeformen är inneboende eller delad bostad behöver den enskilde inkomma med handling som styrker hur stor del av bostaden som den enskilde disponerar och hur många personer som totalt bor i bostaden.</p> <p>Socialtjänsten genomför kontroller avseende folkbokföringsuppgifter. Den enskilde ska som regel vara folkbokförd på adressen/ bostaden men den som hyr ut bostaden i andra hand ska i normalfallet inte vara det. Vid inneboendeavtal ska bostadsinnehavaren som regel vara folkbokförd på samma adress/ bostad.</p> <p>Om oklarheter kvarstår kring boendeavtalet, som påverkar rätten till bistånd, bör utredningen kompletteras med hembesök i syfte att åstadkomma större grad av klarhet. Hembesöket syftar till att socialtjänsten ska kunna bilda sig en uppfattning om vilket hjälpbehov som föreligger och i vilken mån den enskilde har rätt till bistånd från socialtjänsten. Hembesök får ej genomföras utan att den enskilde lämnat sitt samtycke till besöket.</p> <p>Om den enskilde trots särskild begäran inte medverkar till att förse nämnden med det underlag som behövs för bedömning och beräkning, eller motsätter sig att handläggaren tar nödvändiga kontakter, bör nämnden i regel kunna avslå ansökan.</p>
--	--

Ansvariga
 Madeleine Moberg Enhetschef
 Britt-Marie Pettersson Förvaltningschef